

Forum VI

Tehtävä – Haiku- ja tankarunous

Haiku on perinteinen japanilainen runomuoto. Haikun pituus on kolme 5–7–5-tavuista riviä. Haiku-runossa tulisi olla jokin vuodenaikaa kuvaava ilmaus kuten esimerkiksi eläimiä, kasveja, tapoja tai tilaisuutta ilmaiseva sana. Haikusta tuli oma runouden lajinsa 1600-luvulla.

Tankaa pidetään lyhyen runon ja sananlaskun välimuotona. Siinä on viidellä rivillä tarkka määrä tavuja. Ensimmäisessä osassa on kolme riviä, joista ensimmäisessä on viisi tavua, toisessa seitsemän ja kolmannessa jälleen viisi. Toisessa osassa on kaksi seitsemän tavun riviä. Tankassa on siis 31 tavua, jotka jakautuvat riveittäin: 5+7+5 ja 7+7.

Vuodenajat ovat toistuva teema runoissa. Jotkut sanat ovat niin sanottuja vuodenaikojen avaimia eli kigoja – esimerkiksi sammakko on kevään merkki. Lumi on japanilaisten suosima aihe.

Loppusointuja kummassakaan runotyyppissä ei ole. Koulussa japanilaislapsille opetetaan haiku- ja tankarunoilemisen alkeet. Sotilasjohtajien eli shogunien vallan aikaan suuret sotasankarit saattoivat taistelun päätteeksi kirjoittaa aiheeseen sopivan runon. Samurait saattoivat miekkaharjoituksen välillä järjestää keskinäisiä runonlaatumiskilpailuja. Nyky-Japanissakin runous on arvostettua ja vuosittain järjestetään keisarillinen tankarunokilpailu. Runokilvassa on aina teema, joka voi olla esimerkiksi taivas, aalto, taimi, muoto tai tie.

Esimerkkejä haiku-runoista

Vanha patoko?
hypätessä sammakon
vesi pulahti (*Basho*)

Ensi lumi.
narsissin lehdet
juuri ja juuri taipuvat. (*Basho*)

Pieni sammakko
Banaaninlehdellä
Keinuu ja huojuu (*Kikaku*)

Kerran kauan sitten
tulin astuneeksi
etanan päälle. (*Onitsura*)

Esimerkkejä tanka-runosta

Pilvessä taivas.
Sataa harvaksen lunta.
Ja silti laulaa
silkkikerttu hiljakseen
piilossa puutarhassa. (*Yakamochi*)

Nyt kun aamu koittaa
ehkäpä ketut syövät
kirotut kukot
joitten laulu aamulla
ajaa sinut luotani. (*Tuntematon*)

Helmet poimittu.
Kaikkialla rannalla
simpukankuoret
kasapäin kohoavat
aarteitten jälkisato. (*Saigyo*)

Tehtävä

Laadi haiku- ja tankaruno.

- Toisen aihepiirin saat valita vapaasti.
- Toisen aiheena pitää olla japanilaiseen tyyliin vuodenaika.